

Tabulka 2 (pokračování)

Skór	TIMSS 2007 (4. ročník)	TIMSS 2007 (8. ročník)	PISA 2009 (patnáctiletí žáci)
470 a méně	Ukrajina (469), Dubaj (SAE; 444), Gruzie (438), Irán (402), Alžírsko (378), Kolumbie (355), Maroko (341), Salvador (330), Tunisko (327), Kuvajt (316), Katar (296), Jemen (224)	Norsko (469), Kypr (465), Bulharsko (464), Izrael (463), Ukrajina (462), Rumunsko, Dubaj (SAE; 461), Bosna a Hercegovina (456), Libanon (449), Thajsko (441), Turecko (432), Jordánsko (427), Tunisko (420), Gruzie (410), Irán (403), Bahrajn (398), Indonésie (397), Sýrie (395), Egypt (391), Alžírsko (387), Maroko (381), Kolumbie (380), Omán (372), Palestina (367), Botswana (364), Kuvajt (354), Salvador (340), Saúdská Arábie (329), Ghana (309), Katar (307)	Rusko (468), Řecko (466), Chorvatsko (460), Dubaj (SAE; 453), Izrael (447), Turecko (445), Srbsko (442), Ázerbájdžán (431), Bulharsko (428), Rumunsko (427), Uruguay (427), Chile (421), Thajsko, Mexiko (419), Trinidad a Tobago (414), Kazachstán (405), Černá Hora (403), Argentina (388), Jordánsko (387), Brazílie (386), Kolumbie (381), Albánie (377) Tunisko, Indonésie (371), Katar (368), Peru (365), Panama (360), Kyrgyzstán (331)

Druhý používaný způsob vyjadřuje výsledky pomocí úrovní způsobilosti.⁶ Podle toho, jakého skóru žák v testu dosáhl, je mu přiřazena jedna ze šesti úrovní způsobilosti. Žáci na první úrovni způsobilosti dosahují nejnižších výsledků a ovládají pouze nejjednodušší kompetence. Úlohy, které zvládají tito žáci řešit, vycházejí z jednoduchého a žákovi velmi blízkého kontextu, vyžadují minimum interpretace a aplikaci jednoduchých znalostí v důvěrně známých situacích. Naopak na nejvyšší, šesté úrovni způsobilosti se nacházejí úlohy, které obsahují řadu různorodých prvků a vyžadují náročnou interpretaci. Situace nejsou žákům blízké a úlohy po nich vyžadují promyšlené úvahy a tvořivost, často je při jejich řešení třeba argumentovat a vysvětlovat. V rámci výzkumu PISA byla za základní stanovena druhá úroveň. Žáci, kteří této úrovni nedosáhnou, mohou mít problémy v dalším studiu a s uplatněním na trhu práce.

Rozložení pro tři evropské země ukazuje graf 1. Zařadili jsme do něj kromě České republiky dvě evropské země, které dosáhly z tohoto hlediska pozoruhodného výkonu.

Švýcarsko je spolu s Jižní Koreou zemí, kde dosahuje nejvyšší, šesté úrovně kolem 8 % žáků. Více než 5 % žáků s výkonem v této oblasti vykazuje ještě Japonsko, Belgie a Nový Zéland (Finsko leží těsně pod ní). Z teritorií, která se účastnila testování, avšak nejsou členy OECD, byla více než čtvrtina žáků na nejvyšší úrovni matematického výkonu v čínské Šanghaji. Také v Singapuru, na Tchaj-wanu a v čínském Hongkongu spadala do této kategorie více než desetina žáků.⁷ Naproti tomu méně než 1 % nejlepších žáků bylo v Mexiku, Chile, Řecku a Irsku.

Mezi všemi zeměmi OECD bylo ve sledovaném vzorku nejméně žáků na první úrovni nebo pod ní ve Finsku. Jak jsme řekli, úroveň 2 je v šetření PISA považována za základní úroveň, na níž žáci začínají prokazovat zvládnutí dovedností potřebných pro jejich budoucího rozvoj. V roce 2009 v průměru zemí OECD podávalo 14 % žáků výkon na úrovni 1, přičemž 8 % se dokonce nacházelo pod ní. Mezi jednotlivými zeměmi však byly velké rozdíly – ve Finsku a Koreji (a Šanghaji, Hongkongu, Lichtenštejnsku a v Singapuru jako nečlenských územích OECD) leží pod úrovní 2 méně než 10 % žáků.⁸

6 Podrobné vymezení toho, co by měli žáci na jednotlivých úrovních umět, lze nalézt pro oblast čtení v PALEČKOVÁ, J., TOMÁŠEK, V., BASL, J.: *Umíme ještě číst? Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009*. ÚIV, Praha 2010, s. 43, pro matematiku v PALEČKOVÁ, J., TOMÁŠEK, V.: *Učení pro zítřek*. Praha, ÚIV, 2005, s. 17, pro přírodní vědy v PALEČKOVÁ, J., a kol.: *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2006. Poradí si žáci s přírodními vědami?* ÚIV, Praha 2007, s. 22.

7 *PISA 2009 Results: What students know and can do*, Volume I, s. 130.

8 *PISA 2009 Results: What students know and can do*, Volume I, s. 133.